

EDUKACJA GLOBALNA

TEMAT 2.

Sprawiedliwy handel i etyczna konsumpcja:
od kawy do dżinsów

Scenariusze na lekcje
wychowawcze w szkole
ponadgimnazjalnej

SCENARIUSZE Z ZAKRESU EDUKACJI GLOBALNEJ

NA LEKCJE WYCHOWAWCZE W SZKOŁACH PONADGIMNAZJALNYCH

Temat 2: Sprawiedliwy handel i etyczna konsumpcja: od kawy do dzinsów

Efekty lekcji:

- wiedza: wiedza o pochodzeniu popularnych produktów, o idei mil żywnościowych i ruchu Fair Trade
- umiejętności: wskazywanie związków między produkcją w krajach Globalnego Południa a polityką koncernów, dostrzeganie po
- postawa/świadomość: rozumienie, na czym polega sprawiedliwy handel, wrażliwość na etykę pracy w rolnictwie i przemyśle na świecie

Zagadnienie	Opis treści i metod pracy	Niezbędne materiały	Czas
<p>Wprowadzenie do tematu etycznej konsumpcji, sprawiedliwy handel</p>	<p>Nauczyciel nie wprowadzając jeszcze uczniów do tematu lekcji zadaje intrygujące pytanie: co wiecie o czekoladzie? Jak się ją tworzy? Skąd się biorą produkty używane do jej wyprodukowania? Jaka jest jej historia? Może zaproponować minigrę: uczniowie pracują w parach i przez 2 minuty wypisują wszystko, co wiedzą o pochodzeniu czekolady. Para, która poda najwięcej faktów (do zweryfikowania w karcie pracy) otrzymuje w nagrodę tabliczkę czekolady.</p> <p>Jakie jeszcze ulubione przez nas produkty żywnościowe pochodzą z odległych krajów? Z jakich krajów? Zaznaczamy na mapie świata m.in.: herbata, kawa, banany, cytrusy, kokosy, przyprawy</p> <p>Nauczyciel zwraca uwagę na to, że na plantacjach, z których pochodzą lubiane przez nas produkty nie panuje sprawiedliwość. Dlatego wprowadzono ideę Sprawiedliwego Handlu. Czy uczniowie słyszeli o Fair Trade, czyli ruchu na rzecz sprawiedliwego handlu? Czy znają logo Fair Trade? Po krótkiej burzy mózgów nauczyciel pokazuje uczniom film (4:32 min) o idei Fair Trade:</p>	<p>Duża mapa świata, jeśli nie papierowa to wyświetlana z projektora, karteczki samoprzylepne, flamastry, czekolada Fair Trade</p> <p>film z YouTube</p> <p>karta pracy 1</p>	15 min.

	<p>https://www.youtube.com/watch?v=i1_uEKH-ZBc</p> <p>Przy prezentacji filmu nauczyciel może dodać jeszcze następujące fakty:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liderem w sprzedaży produktów fair trade jest Wielka Brytania (źródło: CNN, 12.03.2012) • Fairtrade to nazwa systemu certyfikacji i oznaczania produktów Sprawiedliwego Handlu organizacji Fairtrade International (jest to demokratyczna i transparentna organizacja) • Sprawiedliwym Handlu chodzi o poprawienie bytu całych rodzin osób pracujących przy uprawie, zadbanie o prawa kobiet i dzieci oraz o prowadzenie upraw z poszanowaniem środowiska. <p>Oficjalna strona: http://www.fairtrade.org.pl/</p>		
<p>Mile żywnościowe</p>	<p>Nauczyciel zapisuje na kartkach samoprzylepnych: truskawki (i nakleja je na mapie na terenie Chin), wołowina (na terenie Argentyny), ziemniaki (na terenie Nowej Zelandii), marchew (na terenie RPA).</p> <p>Zadaje pytanie uczniom: ile kilometrów muszą przebyć te produkty zanim trafią do supermarketu w Polsce albo innym europejskim kraju? Po obliczeniu kilometrów przelicza je na mile (1 mila = ok. 1,6 km) i podaje termin mili żywnościowej (food mile).</p> <p>Mila żywnościowa to dystans, jaki pokonuje nasze jedzenie zanim trafią „z pola na talerz”.</p> <p>Jakie są problemy etyczne związane z tym, że importujemy żywność z całego świata? Nauczyciel prowadzi mini dyskusję z uczniami uwrażliwiając na problem etycznej konsumpcji i ochrony środowiska. Przykładowe odpowiedzi:</p> <p>Dlaczego warto ograniczać food miles?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Więcej kilometrów znaczy więcej spalanej benzyny. • Im więcej food miles, tym więcej kilometrów i tym więcej czasu upływa od momentu zbiorów do Twojego zakupu – zmniejsza to świeżość i wartości odżywcze Twojego jedzenia. • Im mniej food miles, tym łatwiej sprawdzić, skąd dokładnie pochodzi żywność oraz monitorować cały proces produkcji. • Mniej food miles oznacza niższe koszty transportu, które ponoszą konsumenci • Mniej food miles to także mniej samochodów w trasie i mniej wypadków • Duża ilość food miles to też transport samolotem, co oznacza hałas i duże zużycie paliwa 	<p>Duża mapa świata, jeśli nie papierowa to wyświetlana z projektora, karteczki samoprzylepne, flamastry, kalkulator</p>	<p>10 min.</p>

	(źródło: http://www.ekonsument.pl/a439_food_miles.html)		
Czy džinsy są produkowane etycznie?	<p>Nauczyciel pyta uczniów, czy wiedzą skąd pochodzą ich ubrania i jaką przebyły drogę zanim trafiły do ich szafy. Po krótkiej burzy mózgów wprowadza temat produkcji džinsów. Rozdaje między uczniów wycięte kartki z karty pracy 2 i prosi, aby uczniowie kolejno (według numeracji na kartkach) podchodzili do mapy, czytali tekst na kartce i zawieszali kartkę/i na terenie kraju/ów, o którym mowa. Zdania te są przykładem globalizacji w produkcji odzieży, niekoniecznie dotyczą jednych džinsów.</p> <p>Następnie nauczyciel mówi, że poznają dziewczynkę, która pracuje w fabryce džinsów w Chinach. Jakie pytania chcieliby jej zadać? Wynotowuje pytania na tablicy nie odpowiadając na nie, po czym zaprasza do obejrzenia dwóch fragmentów filmu dokumentalnego „Chiny w kolorze blue” (2005 r.):</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: 10px auto;"> <p>https://www.youtube.com/watch?v=2IY3OZ2i0mk minuty: 14:00-15:20; 18:00-20:45</p> </div> <p>W podanych fragmentach filmu mowa jest o wyzysku pracowników fabryk i zatajanie skandalicznych warunków pracy przed zleceniodawcami z krajów Globalnej Północy. Bohaterka filmu mówi, że zarabia pół yuana na godzinę, jest to ekwiwalent 29 groszy (wg kursu 30.10.2016). Film opowiada w bardzo ciekawy sposób o życiu kilkunastoletnich pracownic. Warto wykorzystać inną okazję na obejrzenie całego dokumentu.</p> <p>Uczniowie zastanawiają się, co mogą zrobić zleceniodawcy i konsumenci, aby zadbać o prawa pracowników w krajach Globalnego Południa. Dodatkową ilustracją do tematu fabryk jest historia wielkiej katastrofy w fabryce Rana Plaza w Bangladeshu i porozumienia firm ws. bezpieczeństwa w fabrykach odzieży. Uczniowie otrzymują wydrukowaną kartę pracy 3, czytają, a następnie w grupkach wypisują „dekalog producenta odzieży” – czyli jakie wartości powinny być respektowane przez firmy zlecające produkcję oraz właścicieli fabryk.</p> <p>Jeśli wystarczy czasu, nauczyciel zapoznaje uczniów z kilkoma inicjatywami związanymi z etyczną konsumpcją: Koalicja Sprawiedliwego Handlu: http://www.fairtrade.org.pl/ Clean Clothes Polska: http://www.cleanclothes.pl/ Fundacja: Kupuj odpowiedzialnie:</p>	<p>Duża mapa świata, jeśli nie papierowa to wyświetlana z projektora, Wycięte kartki z karty pracy 2, guma trenerska lub taśma malarska</p> <p>film z YouTube</p> <p>karta pracy 2 i 3</p>	20 min.

	<p>http://www.ekonsument.pl/ Polska Zielona Sieć: http://dobrezakupy.ekonsument.pl/ Ulica ekologiczna: http://ulicaekologiczna.pl/kategoria/zdrowe-jedzenie-odzywianie/</p> <p>Więcej informacji na temat etycznej konsumpcji oraz petycji na rzecz sprawiedliwego handlu i produkcji na stronie Fundacji Kupuj Odpowiedzialnie: http://www.ekonsument.pl/</p>		
--	--	--	--

KARTA PRACY NR 1

Fakty na temat pochodzenia czekolady

- Słowo 'czekolada' pochodzi od języka Azteków i słowa „Xocolatl”, które znaczyło „gorzka woda”.
- Już w 1900 lat p.n.e. pito sfermentowane napoje czekoladowe.
- Obecnie czekoladę wytwarza się z kakao, masła kakaowego lub innego tłuszczu, często dodaje się do niej cukier i mleko.
- Ziarna kakao rosną na drzewach w wielkich strąkach (wielkości piłki do rugby).
- Kakao pozyskuje się ręczną pracą: strąki odcinane są maczetami, przecinane i ręcznie wydobywa się z nich ziarna. Ziarna są przechowywane przez kilka dni w liściach bananowca, aż biały miąższ wokół nich zmieni zapach (proces ten nazywany jest fermentacją). Następnie ziarna suszy się na słońcu.
- Drzewa kakaowe rosną w lasach deszczowych w tropikalnych obszarach wokół równika.
- Poza dżunglą drzewa kakaowca nie rosną dobrze, dlatego do ich uprawy używa się pestycydów i nawozów użyźniających. Chemikalia te zanieczyszczają wodę, zatruwając ziemię i zwierzęta.
- Kakao uprawia się w Ameryce Południowej, Afryce i Azji Południowo-Wschodniej.
- 70% światowego kakao rośnie w Afryce – aż 40% pochodzi z Wybrzeża Kości Słoniowej.
- W niektórych krajach jak Kamerun, Ghana, Wybrzeże Kości Słoniowej (Afryka), Kostaryka, Republika Dominikany, Nikaragua, Peru (Ameryka Pd.) uprawia się kakao Fair Trade.
- Po swojej 4 wyprawie do Ameryki, Krzysztof Kolumb zaprezentował ziarna kakao (które jest głównym składnikiem czekolady) hiszpańskiej parze królewskiej. Król Ferdynand i królowa Isabelle nie byli pod wrażeniem i stwierdzili, że kakao i czekolada to „dziwne mikstury dzikich plemion”.
- Firmy produkujące czekoladę wypiekają ziarna i przerabiają je na gęstą pastę.
- Pierwsza tabliczka czekolady zrobiona została w Anglii w 1842 roku, przez firmę Cadbury.

Źródła:

<http://www.globalexchange.org/sites/default/files/ChocolateActivityBook.pdf>

https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_chocolate

<http://zalajkowane.pl/17-ciekawostek-czekoladzie/>

- 1. Projekt graficzny jest przygotowywany w Szwajcarii i wysyłany przez Internet do fabryki odzieżowej na Filipinach.**
- 2. Bawełna jest zbierana min. w Kazachstanie i wysyłana do Chin.**
- 3. W Chinach przędzie się nici, przy użyciu szwajcarskich maszyn.**
- 4. Na Filipinach bawełna jest farbowana kolorami indygo, pochodzącymi z Niemiec albo Szwajcarii.**
- 5. W Polsce tkany jest materiał, przy użyciu szwajcarskich maszyn.**
- 6. Materiał jest wysyłany do Marsylii we Francji. Metka dżinsów pochodzi z Francji**
- 7. Guziki dżinsów pochodzą z Włoch.**
- 8. Wszystkie elementy (guziki, metki, materiał) są transportowane samolotem na Filipiny i zszywane razem.**
- 9. W Grecji, dżinsy są wykańczane przy użyciu pumeksu.**
- 10. Dżinsy są sprzedawane w Szwajcarii.**
- 11. Po tym, jak są noszone, oddaje się je do Czerwonego Krzyża/Armii Zbawienia, albo innej organizacji zbierającej odzież używaną.**
- 12. Dżinsy wysyłane są do Afryki, gdzie nosi się je jeszcze raz.**

KARTA PRACY NR 3

Źródło: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/0c/Dhaka_Savar_Building_Collapse.jpg

24 kwietnia 2013 r. na przedmieściach Dhaki w Bangladeszu zawalił się ośmiokondygnacyjny budynek Rana Plaza, gdzie mieściły się zakłady odzieżowe i centrum handlowe. Zanim doszło do katastrofy, robotnicy na próżno sygnalizowali, że w starzejącym się budynku widać pęknięcia. Według świadków katastrofa nastąpiła błyskawicznie, a gmach złożył się jak domek z kart. Zginęło ponad 1100 osób, a 2000 zostało rannych. Poszkodowani i rodziny ofiar nadal czekają na odszkodowania.

Na gruzach zawalonego budynku odnaleziono metki polskiej marki odzieżowej Cropp, należącej do spółki LPP, producenta takich marek jak Cropp, Reserved, House, Mohito i Sinsay. W połowie maja 31 zachodnich marek produkujących w Bangladeszu podpisało porozumienie ws. bezpieczeństwa w fabrykach odzieży. Część firm nie podpisało porozumienia.

Rok po katastrofie Clean Clothes Polska (CCP) przeprowadziła badania warunków pracy w trzech fabrykach produkujących na zlecenie polskich firm odzieżowych: LPP, Carry, Monnari i w przeszłości – Redan. Wywiady z prawie 100 osobami szyjącymi ubrania polskich marek pokazały, że warunki ich pracy odbiegają znacząco od standardów praw pracowniczych. Szwaczki pracują w ciągłych nadgodzinach, często 7 dni w tygodniu, bez zwolnień w razie choroby i płatnych urlopów. Żyją w slumsach, całymi rodzinami w jednym pomieszczeniu, a płace nie wystarczają na podstawowe potrzeby. Nie mają ochrony związków zawodowych, zdarzają się wobec nich przypadki przemocy słownej i fizycznej.

Źródło: www.ekonsument.pl, *Clean Clothes Polska*

Scenariusze z zakresu edukacji globalnej na lekcje wychowawcze dla szkół ponadgimnazjalnych w projekcie “Ogarnij świat - edukacja globalna kluczem do współczesności” są dostępne na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Dorota Kondrat oraz Fundacja Instytut Edukacji Kreatywnej INEK.

Utwór powstał w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej realizowanej za pośrednictwem MSZ RP w roku 2016. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o programie polskiej współpracy rozwojowej.

Publikacja do projektu “Ogarnij świat - edukacja globalna kluczem do współczesności” Fundacji Instytut Edukacji Kreatywnej INEK w 2016 r.

“Projekt jest współfinansowany w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP w 2016 r.”

Autorka: Dorota Kondrat

